

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2020-2023 (skrajne daty)

Rok akademicki 2020/2021

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE/MODULE

Nazwa przedmiotu/ modułu	KULTURA JĘZYKA (2) (ORTOFONIA Z ELEMENTAMI FONETYKI JĘZYKA POLSKIEGO)
Kod przedmiotu	IC3/38
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Uniwersytet Rzeszowski (Kolegium Nauk Humanistycznych)
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa; Zakład Onomastyki
Kierunek studiów	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna
Poziom kształcenia	Studia I stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr studiów	I rok; sem. 2
Rodzaj przedmiotu	obowiązkowy
Język wykładowy	polski
Koordynator	Dr Robert Słabczyński/dr hab. prof. UR Maria Krauz (członkowie Zespołu Programowego kierunku studiów DiKS)
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr hab. prof. UR Agnieszka Myszka (autorka programu); Pracownicy Zakładu Onomastyki

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt ECTS
2		30							2

1.2. Sposób realizacji zajęć

w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (zajęcia prowadzone są w formie zdalnej, jeśli wynika to z aktualnie obowiązujących przepisów).

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu /modułu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

ĆWICZENIA: ZALICZENIE Z OCENĄ

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Ogólna wiedza o kulturze języka oraz systemie gramatycznym języka polskiego na poziomie absolwenta gimnazjum i szkoły średniej.

3. CELE, EFEKTY KSZTAŁCENIA , TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu/modułu

C1	Student/-ka zapozna się z terminologią dotyczącą kultury języka, ortofonii, fonetyki z fonologią. Celem jest również omówienie najważniejszych zagadnień poprawności językowej. zapoznanie studentów z zasadami wzorcowej wymowy polskiej
C2	Kształcenie umiejętności analizy i oceny zjawisk językowych zachodzących we współczesnym języku polskim na poziomie realizacji akustycznych oraz kształtowanie samoświadomości językowej studentów poprzez ćwiczenie umiejętności posługiwania się wzorcową polszczyzną w mowie. nauczanie technik usprawniania mowy (tempa, artykulacji, prozodii); zapoznanie studentów z najczęstszymi problemami związanymi z wymową i przedstawienie technik terapeutycznych pozwalających skorygować błędną wymowę;
C3	Student/-ka dzięki poznaniu reguł poprawnej wymowy, wykształci potrzebę dbania o precyzyjne, poprawne i logiczne językowe wyrażanie myśli i poglądów. Jest w stanie krytycznie oceniać wypowiedź swoją i cudzą

3.2 Efekty kształcenia dla przedmiotu/ modułu (wypełnia koordynator)

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych
EK_01	Wiedza: Student/ka zna terminologię dotyczącą fonetyki i ortofonii oraz teoretyczne podstawy wymowy polskiej; rozumie znaczenie poprawnej wymowy dla skutecznego komunikowania się	K_W01; K_W03,
EK_02	Student/ka zna szczegółowo zasady wymowy polskiej i wyjaśnia różnice pomiędzy normą wzorcową i potoczną w tym zakresie, a także zna i korzysta z wydawnictw poprawnościowych prezentujących obowiązujące zasady i zalecenia normatywne	K_W07-08
EK_03	Umiejętności: Student/ka krytycznie ocenia poziom językowy wypowiedzi radiowych i telewizyjnych, a w szczególności dostrzega i koryguje własne braki; pracuje nad doskonaleniem własnej wymowy	K_U09
EK_04	Kompetencje społeczne: Student/ka rozumie, że język i wymowa to narzędzie pracy i umie o nie dbać i je doskonalić; inicjuje działania mające na celu podniesienie świadomości społeczeństwa, a zwłaszcza środowiska dziennikarskiego, na temat roli poprawnej wymowy; rozumie, że dziennikarze d pewnego stopnia kreują normy wymawianiowe	K_K03

3.3 Treści programowe (wypełnia koordynator)

A. Problematyka wykładu

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
1. Terminologia. Znaczenie terminu <i>kultura języka</i> . Różne odmiany współczesnej polszczyzny. Kryteria poprawności językowej. Pojęcie <i>normy językowej</i> i <i>błędu językowego</i> . Rodzaje błędów językowych. Fonetyka i fonologia – przedmiot badań, Czym jest ortofonia? Mowa a słuch fizyczny, muzyczny i fonematyczny. Podstawowa literatura przedmiotu.
2. Jak mówimy? Jak nas słyszą? – Ćwiczenia w czytaniu informacji prasowych (próby opisu, dlaczego nasza mowa nie jest doskonała – praca z kamerą video i dyktafonem) (wstępna ocena wymowy studentów).
3. Zaburzenie mowy a błąd i pomyłka. Typy zaburzeń mowy i ich przyczyny. Współpraca z logopedą, foniatrą, ortodontą. Rola oddechu w prawidłowym wytwarzaniu dźwięków mowy. Tempo mowy – jak określić własne tempo mowy i jak je korygować. Rodzaje nie płynności mowy. Kiedy nie płynność przeszkadza w odbiorze wypowiedzi. Ćwiczenia na wydłużanie fazy wydechowej.
4. Rola samogłosek w wypowiedzi; ćwiczenia prawidłowej artykulacji samogłosek ustnych.
5. Jaki jest język radia i telewizji? Ocena wypowiedzi innych dziennikarzy i ich respondentów – praca z nagraniami audio i video. (przygotowywanie ocen dla TVP3 Rzeszów).
6. Szura, szumi i szeleści – głoski dentalizowane: typologia, charakterystyka artykulacyjna, problemy z wymową i różnicowaniem; łamańce językowe.
7. Głoski przedniojęzykowo-dziąsłowe: drżąca i boczna; trudne połączenia tych głosek; błędy w ich wymowie; rotacyzm i jego rodzaje. Sposoby usprawniania języka.
8. Samogłoski nosowe – zasady prawidłowej artykulacji; norma wzorcowa a potoczna; błędne artykulacje samogłosek nosowych.
9. Ćwiczenia w wymawianiu samogłosek nosowych w różnych pozycjach (w śródgłosie przed spółgłoskami szczelinowymi, zwartymi i zwarto-szczelinowymi oraz w wygłosie).
10. Jaki jest język radia i telewizji? Ocena wypowiedzi innych dziennikarzy i ich respondentów – praca z nagraniami audio i video.
11. Upodobnienia wewnątrzwyrazowe Ćwiczenia artykulacyjne: trudne zbitki spółgłoskowe, problematyczne zakończenia wyrazów, geminaty; wymowa zdań – „łamańców językowych”.
12. Prozodia: Akcent wyrazowy i akcent zdaniowy, intonacja; Językowe środki ekspresji a kultura wypowiedzi. Przygotowywanie i przedstawianie wywiadów, dyskusji.
13. Problemy z wymową nazwisk i innych wyrazów obcych i słabo przyswojonych do polszczyzny.
14. Jaki jest język radia i telewizji? Ocena wypowiedzi innych dziennikarzy i ich respondentów – praca z nagraniami audio i video.
15. Jak mówimy? Jak nas słyszą? – Wzorcowe odczytywanie tekstów prasowych i informacyjnych (praca z kamerą i dyktafonem). (podsumowująca ocena wymowy studentów).

3.4 Metody dydaktyczne

- prezentacje multimedialne,
- praca z mikrofonem, kamerą,
- praca z komputerem (programy multimedialne do ćwiczeń ortofonicznych),
- ćwiczenia praktyczne (głośna i wyraźna wymowa, powtarzanie logatomów, „łamańców językowych”, zdań i wyrażeń trudnych artykulacyjnie),
- praca z tekstem audiowizualnym – analiza, dyskusja problemowa;

Zajęcia odbywają się z użyciem środków audiowizualnych (rzutnik multimedialny, komputer, kamera video, dyktafon, programy komputerowe do korekcji wad wymowy i ćwiczeń ortofonicznych).

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów kształcenia

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	ocena przygotowanej prezentacji, ocena kolokwium	ćwiczenia
EK_02	obserwacja w trakcie zajęć; ocena wypowiedzi na zajęciach, w trakcie konsultacji i w czasie dyskusji; ocena kolokwium	ćwiczenia
EK_03	obserwacja w trakcie zajęć; ocena wypowiedzi na zajęciach, w trakcie konsultacji i w czasie dyskusji; ocena kolokwium	ćwiczenia
EK_04	obserwacja w trakcie zajęć	ćwiczenia

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Ocena łączna z pracy pisemnej (kolokwium), aktywności na zajęciach i przygotowanej prezentacji (raporty dla TVP3):

- ocena z kolokwium zaliczeniowego: 40% ostatecznej oceny (efekt 1 i 2)
- ocena przygotowanej prezentacji: 40% ostatecznej oceny (efekt 2, 3, 4)
- aktywny udział w zajęciach: 20% ostatecznej oceny (efekt 3)

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Aktywność	Liczba godzin/ nakład pracy studenta
godziny zajęć wg planu z nauczycielem	30 godz. / 1 ECTS
przygotowanie do zajęć	10 godz. / 0,3 ECTS

udział w konsultacjach	2 godz. / 0,1 ECTS
czas na napisanie referatu/przygotowanie prezentacji	5 godz. / 0,3 ECTS
przygotowanie do kolokwium	10 godz. / 0,3 ECTS
SUMA GODZIN	57
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	2

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU/ MODUŁU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Dunaj B., 2006, *Zasady poprawnej wymowy polskiej*, „Język Polski” LXXXVI, s. 3-15.

Dunaj B., *Zagadnienia poprawności językowej. 1. Wymowa samogłosek nosowych*, „Język Polski” LXXXIII, 2003, z. 2.

Literatura uzupełniająca:

Badania..., 1985, *Badania nad językiem Telewizji Polskiej. Studia metodologiczne i opisowe*, red. Z. Kurzowa, Warszawa.

Cegieła A., 1996, *Norma wzorcowa i norma użytkowa komunikacji we współczesnej polszczyźnie*, [w:] *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny*, red. J. Miodek, Wrocław.

Cegieła A., Markowski A., *Z polszczyzną za pan brat*, Warszawa 1986.

Dunaj B., *O zasadach kodyfikacji wymowy*, [w:] *Kultura języka dziś*, red. W. Pisarek i H. Zgółkowa, Poznań 1995, s. 83-91.

Dunaj B., *Zagadnienia poprawności językowej, 1. Wymowa połączeń ai, ei, ii, oi, ói, ui, yi*, „Język Polski” LXXXIV, 2004, z.3, s.206-209.

Kajetanowicz H., *Licz się ze słowami. Ćwiczenia leksykalne i frazeologiczne*, Gdańsk 1998.

Kreja B., *Mówię, więc jestem. Rozmowy o współczesnej polszczyźnie*, Gdańsk 2000.

Kultura zachowań językowych Polaków, red. M. Krauz, K. Ożóg, Rzeszów 2013.

Kurek H., *Współczesna norma fonetyczna – obowiązujący wzorec a rzeczywistość (na przykładzie języka inteligencji)*, [w:] *Mowa rozświetlona myślą. Świadomość normatywno-stylistyczna współczesnych Polaków*, red. J. Miodek i in., Wrocław 1999, s.201-207.

Lubaś W., Urbańczyk S., 1990, *Podręczny słownik poprawnej wymowy polskiej*, Warszawa.

Madejowa M., *Zasady współczesnej wymowy polskiej (w zakresie samogłosek i grup spółgłoskowych) oraz ich przydatność w praktyce szkolnej*, „Język Polski” LXXII, 1992, s. 187-198.

Madelska L. 2005, *Słownik wariantowości fonetycznej współczesnej polszczyzny*, Kraków.

Markowski A., 2005, *Kultura języka polskiego. Teoria. Zagadnienia leksykalne*, Warszawa.

Miodek J., *O języku do kamery*, Rzeszów 1992.

Myszka A., 2014, *„Prezenterzy powinni być samą doskonałością”. Wymowa staranna współczesnych dwudziestolatków – rekonesans badawczy*, [w:] *Kultura mówienia dawniej i dziś*, red. M. Kułakowska, A. Myszką, Rzeszów 2014, s. 190-204.

Myszka A., 2014, *Wymowa grup spółgłoskowych – znajomość normy a realizacja (badania sondażowe)*, [w:] *Głos – język – komunikacja*, red. A. Myszką, Rzeszów 2014, s. 97-110.

Nowy słownik poprawnej polszczyzny, 1999, red. A. Markowski, Warszawa.

Ostaszewska D., Tambor J., *Podstawowe wiadomości z fonetyki i fonologii współczesnego języka polskiego*, Katowice 1990.

Podracki J., *Nowości w polskich normach akcentowania*, „Polonistyka” 1994, z.5, s. 261-261.

Polszczyzna płata nam figle. Poradnik językowy dla każdego, red. J. Podracki, Warszawa 1991.

Reczek S., *Słowo się rzekło, czyli monolog o kulturze języka*, Rzeszów 1988.

Ropa A., Rusowicz A., 1985, *Rola cech prozodycznych w segmentacji tekstu mówionego* [w:] *Badania nad językiem Telewizji Polskiej. Studia metodologiczne i opisowe*, red. Z. Kurzowa, Warszawa.

Toczyska B., 2006, *Sarabanda w chaszczach. Ćwiczenia samogłosek*, Gdańsk.

Toczyska B., 2007, *Głośno i wyraźnie. 9 lekcji dobrego mówienia.*, Gdańsk

Toczyska B., 2009, *Łamańce z dedykacją czyli makaka ma Kama*, Gdańsk.

Toczyska B., 2009, *Ruch w głosie. Ćwiczenia nie tylko dla dziennikarzy*, Gdańsk.

Wierzchowska B., *Wymowa polska*, Warszawa 1965.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej